HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלא חיה. שמתה ממתה וולד שהיה שופעת: ג) **מת פתוח.** שלא חלה: **מחמשים שנה.** ולמעלה: **והאי דלא חשיב ליה.** כהדי כרת: **כרת דיומי.** שמת ימות מיתה מטופה: **פגע.** למכרת דשני מיהא פלטוי לי: **מגמגם.** גוסס: **ת"ש.** רבא לרב שעוירים: **לימת מר.** למלאך המות דלא לעבורי: **שומעניים.** דמלאך המות: **דחימסר מוליה.** ליתרע מזליה: **ליחמוי לי מר.** כתר מיתה: **מר נהו חדם חשוב.** ליתת לי מר: **ספין רקיע.** ממוקן למיבעי מיניה: **ניעשופים.** למלאך המות: **רגניה דכר נתן.** למיהוי נשיא: **אמאי לא מריחם.** למתפקדנא למייתי ליה למר בההוא עלמא: **אחוי ליה שוטא דנורא.** וידע להוא מלאך המות: מתני'

מה פרה אדומה מכפרת. פירוש על מעשה העגל וכלמרגלין במדרש משל לבן המפחה שטרוף פלטיליו של מלך אומר המלך תבא לאמו וכו': **מיתת אהרן לבנדי כהונה.** לכתיב (במדבר כ) והפשט את אהרן את בגדיו והלבן יפקף ומת שם וכן פי' בקונטרס ואין לפרש מיתת בני אהרן לבגדי קדש יגפש לפי שאינו אומר כ"כ: **מה בגדי כהונה מכפרין.** בזמיס כו' (לף פח.):

חטופה ודחופה. לא ידענא מאי שנא הוא ומנא ליה: **ואדבר אל העם בבקר.** פי' ותלמה ומתה: **הן קרבו וכו'.** לאו דוקא דלא אפשר דהא כתיב הרבה (סוטה יג.): ופסקא כמה פסיעות נפא אחת לדפירש בפירוש אומ': **מת בחמשים זו היא מיתת כרת.** ביומלמי (פ"ג דביכורים) דייק מאל תבריתו שנטו הקהתי (במדבר ד) ועבודתם על חמשים דכתיב (שם ח) מבן חמשים שנה ישוב מעבוד העבודה ועוד מימי שנותיו ע' שנה לו עשרין לא עשרין לא ליעבוד עליהן נשתיירו חמשים (כלומ' שנת פט.): ומימה לפי' דהא מעמע בשמעתין דחמשים מעולה קתמר ועוד יהא חמשים לאחר שנתמיידע כרת והוא מיתת כל אדם. **ומיתה בידי שמים בששים.** ביומלמי מפיק ממתי מדבר לחמרין (ג) לא מת אחד מהן פחות מבן ששים ומיתה דהכא מעמע זו היא מיתה בידי שמים ובחמשים עד ששים ולא ששים בכלל והכי אזרעו נכרת וי"מ דחמשים היא מיתה שבידי שמים וכי מיתת כרת הכי זרעו הוי כרת ושמים מיתת כל אדם ובשמת פרק שני (כה. לד"ה כרת) ובריש יבמות (ב. לד"ה משת אחיו) האלכתי: **אלא במזלא תליא מילתא.** והקשו בתוספות הא לחמרין בסוף שבת (דף קנו. ושם) אין מזל ליעקב ור"ל לפעמים מסמנה ע"י מזל כי הכי כלחמרין בתעניח (דף כה.) גבי רבי אלעזר בן פדת דמ"ל ניחא לך לחמריך עלמא לחורי אבתי בעידנא דמזוני: **שתין הלולי.** ים מפרסים לאו דוקא:

ספין. מסוג למחר (הוש' ו) היא מתה ואין כל בריה ד) קפונה (כתובות עב.) פירוש ד) מסוגה ובמדרש ילמדנו אין העובדי כוכבים קפוניס כלום שנא' (ישעיה מ) כל הגוים כאין נגדו וכן פירש בערוך ה) והכיא עדיין לחיות אחרות:

מאן רקיע. פי' מחוקן ותפור ונעלות בלות ומטולאות (יהושע ט) תרגום נגן ומרוקעים למתפרות כסתות (יחזקאל יג) תרגומו דמחטטיס רקיעי חסון והוא לשון ישמעאל מחיכת בגד תפורה על הקרע בערוך ועוד הביא לחמרינן בפ' לא יחפור (ב"ב דף כ.) חזי למרקע לגזום מיהו יש ספרים כתוב שם לקרעא: גלע

אלא חיה אבל שאר נשים מניחין ר' אלעזר אמר א אפילו שאר הנשים דכתיב [1] ותמת שם מרים ותקבר שם סמוך למיתה קבורה ואמר ר' אלעזר [2] אף מרים בנשיקה מתה אתיא שם [2] שם ממשה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה' מפני שגנאי הדבר לאומרו באשה. אמר ר' אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, מה פרה זו מטהרת [חטאים] ונקראת חטאת וכל חטאת מכפרת עון, כך מיתתן של נשים צדקניות מטהרת ומכפרת עונותיהן של ישראל, וכל שכן מיתתן של צדיקים שמכפרת. ירושלמי בתחלת יום הכיפורים, א"ר יודן בר' שלום, למה נסמכה מיתת אהרן לשבירת הלוחות, ללמדך שמיתתן של צדיקים קשה לפני הק' כשבירת הלוחות. **כתיב,** ובני ישראל נסעו מבארת בני יעקן מוסרה (וגו') [שם מת אהרן]. וכי אהרן במוסרה מת והלא בהר ההר מת, אלא כיון שמת אהרן נסתלקו ענני כבוד כו', ובקשו ישראל לחזור למצרים, וחזרו ח' מסעות, ורץ שבט לוי והרג מהן ח' משפחות, וגם הם הרגו מן הלוים ד' משפחות, לעמרמי ליצחרי לחבדוני לעוזיאלי, כו'. אמרו על מה אירע לנו זה, על שלא נתעסקנו בהספדו של צדיק כראוי. מיד ישבו במוסרה והספידו וגמלו לו חסד בהספד כראוי, והעלה להן הכתוב כאילו במוסרה מת כו'. **אמר ר' אלעזר** למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה, לומר לך מה בגדי כהונה מכפרין, כדגרסינן [בזבחים] אף מיתת אהרן מכפרת. ת"ר מת פתאום זו מיתה חטופה. חלה יום אחד ומת, זו מיתה דחופה. ר' חנינא בן גמליאל אומר, זו מיתת מגפה, שנאמר בן אדם הנני לוקח ממחמד עיניך במגפה, וכתיב ואדבר אל העם [בבקר] ותמת אשתי בערב. חלה יומים ומת, זו מיתה דחויה. חלה ג' ומת, זו מיתת גערה. חלה ד' ומת, זו היא מיתת נויפה. חלה ה' ימים ומת, זו היא מיתת כל אדם. שמעינן להּ מהאי קרא, ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימיך למות, קרבו תרי ימיך הן חד, הרי חמשה ימים, ואחר כך כתיב למות. מי שהוא בן חמשים, זו היא מיתת כרת. בן חמשים ושתים, זו היא מיתתו של שמואל הרמתי. בן ששים או בן שבעים, זו היא מיתת כל אדם. אמר ר' זירא, מהאי קרא, תבא בכלח אלי קבר, בכל"ח בגימטריא שיתין הוו. בן שבעים שיבה, בן שמונים בגבורות, שנא' ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה. אמר רבא, מי שמת מחמשים ועד ששים, מיתת כרת היא. והא דלא חשיב להּ, משום כבודו של שמואל הרמתי. **רב יוסף** כי הוה בר שיתין אמר, כבר נפקית מכרת מיתרא ומר מצלי ואתי מיתרא, רב חסדא חיה צ"ב שנה, ורבה חיה מ' שנה. בי רב חסדא שיתין הילולי, בי רבה שיתין תכלי. בי רב חסדא נהמא דסמידא לכלבי, בי רבה [נהמא] דשערי לאינשי לא מישתכח. אמר **רבא** תלתא בעאי מקמי שמיא. תרי הבו לי, וחד לא הבו לי. חכמתיה דרב הונא ועותריה דרב חסדא הבו לי, ענוותנותה דרבה בר רב הונא, לא הבו לי. **רבה** הוה יתיב קמיה דרב נחמן והוה רב נחמן גוסס, בעי למינח נפשיה. אמר ליה בעי רחמי דלא ליצערן מלאכא דמיתותא. אמר ליה ואנא לאו גברא חשיבא קמי שמיא, אנח בעי רחמי עלך. אמר ליה מאן חשיב מאן ספין מאן רקיע, פי' [מי יכול להתפשט ולהתגבר באותה שעה]. כלומר, כיון שנמסר אדם ביד מלאך המות אין עם חשיבותו. אמר ליה אחרי מיתתך אולי תתראה לי בחלום, ביקש מן הקב"ה כדי שיתראה לו בחלום ונתראה לו. אמר לו היה לך צער בשעת מיתה, אמר לו לאו, ומשל לו משל, בהרמת נימא של שיער מתוך החלב. אמר לו, אילו היה הק' אומר לי לך חזור חיי כאשר היית בתחיך, ואחרי כן תמות, לא הייתי רוצה, שאע"פ שלא היה [לי] צער, אימתו של מלאך המות גדולה היא מאד. **רבא** אתחזי ליה בחלימיה רב שעורים אחוה, ואמר ליה הוה לך צערא, ואמר לי כי ריבדא דכוסילתא, פי' כמו שריטה ששורטין האומנין בצואר למצץ דמו, כגון אותו הצער היה לי בעת יציאת הנשמה מן הגוף. **רב ששת** אתחזי ליה מלאך המות בשוק. אמר ליה כבהמה, איתא גו ביתא. **רב אסי** אתחזי ליה מלאך המות. אמר ליה איתרת לי ל' יומין דאהדריה לתלמודי, דאמריתו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. ביום שלשים אתא, אמר ליה מאי כולי האי. אמר ליה דקא דחקא רגליה דבר נתן.

מתני'

תורה אור השלם

1. וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֲדָה מִדְבַּר צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם: במדבר כ א
2. וַתָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי יְיָ:
דברים לד ה
3. בֶּן אָדָם הִנֵּנִי לֹקֵחַ מִמְּךָ אֶת מַחְמַד עֵינֶיךָ בְּמַגֵּפָה וְלֹא תִסְפֹּד וְלֹא תִבְכֶּה וְדִמְעָתְךָ: יחזקאל כד טז
4. וַאֲדַבֵּר אֶל הָעָם בַּבֹּקֶר וַתָּמָת אִשְׁתִּי בָּעֶרֶב וָאַעַשׂ בַּבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי:
יחזקאל כד יח
5. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד וַאֲצַוֶּנּוּ וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
דברים לא יד
6. חָבוּא בְּכֶבְלָה אֶלֵי קֶבֶר כְּעֻלּוֹת גְּדִישׁ בְּעִתּוֹ:
איוב ה כו
7. יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: תהלים צ י

מוסף רש"י

זו היא מיתתו של שמואל הרמתי. ולא כרת היא, כמסכת שמחות (פ"ג) מפרש מת בכך ששים זו היא מיתת כרת, בכך וכך זו היא שמואל ג"כ שנה, לכתיב (ש"א ז) על יגמל הנער ובו' דיביכו"ל בלע"ז, וכ"ל מדשים נקל מיוק, וכתיב ויבא שם עד עלם, עולמו של זה ממשיב שנה שנאמר (במדבר ח) ומבן חמשים שנה ישוב מעבד העבודה, ובכוסיס יסולמי (פ"ב ה"ו), ומכלל עולם ממש כמני דפין מוספת על זה (תענית ה:). **כי ריבדא דכוסילתא.** נקבי כלי המוזן (שבת קכט.). ריבדא, פוליוי"ל בלע"ז, טופילמ"א שם כלי המקח, פלנמל"ל (סנהדרין צג:).

רבינו חננאל (המשך)

דשני. **רב הונא** נח נפשיה פתאום. הוו רבנן דייגי טובא. תנא להו זוזא דמהדייב, פי' שם חכם, לא שנו דמיתת פתאום היא מיתה חטופה, אלא במי שלא הגיע לגבורות, אבל מי שהגיע לגבורות זו היא מיתת נשיקה. אמר **רבא** חיי בני ומזוני, לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא. דהא רבה ורב חסדא תרוייהו צדיקי גמורי נינהו, מר מצלי ואתי